

Thijssse's Hof 90 jaar

Boek over natuurtuin van Kennemerland

Een van de eerste vogelboeken die ik las was de vijfde druk van 'Het Vogeljaar' van Dr. Jac. P. Thijssse. Het was ergens in het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw. Een inspirerend boek, geschreven door de man die de natuurstudie en natuurbescherming in Nederland groot heeft gemaakt. Dit jaar is zijn honderdvijftigste geboortjaar. Maar er is meer te vieren. Natuurmonumenten, opgericht door onder andere Thijssse, bestaat honderdtien jaar en de oudste heemtuin van Europa, Thijssse's Hof bestaat negentig jaar. Jubilea voor het grootste en kleinste erfgoed van Thijssse.

Verkade albums en natuurverenigingen

Thijssse is bij het grote publiek vooral bekend geworden door de Verkade albums. Hij schreef er twintig, waarvan er twee postuum zijn uitgegeven. De eerste was in 1906 met de uitgave van het album 'Lente'. Jan Wolkers, een groot bewonderaar van Thijssse, schreef in 1995 dat voor veel mensen in de eerste decennia van de twintigste eeuw slechts twee boeken een rol speelden: de bijbel en de Verkade-albums van Thijssse.

Maar voordat Thijssse aan de Verkade-albums begon, had hij al een aantal boeken geschreven over de natuur, vaak samen met Eli Heimans. Het bekendste is wel de 'Geïllustreerde Flora van Nederland', dat in 1899 verscheen. Talloze herdrukken zijn verschenen in de karakteristieke rechthoekige vorm met het rode kaft. Ook richtte hij met Heimans en Jaspers het tijdschrift 'De Levende Natuur' op in 1898.

Thijssse was een productief mens, die niet alleen veel natuurboeken schreef, maar ook aan de basis stond van natuurorganisaties, die tot op de dag van vandaag een bloeiend bestaan leiden. Natuurmonumenten is wel de bekend-

Een foto uit de oude doos met links [JAC. P. THIJSSE](#) en rechts [ALPHONSE BURDET](#).

Foto: Jan P. Stribos

ste, maar ook de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (nu KNNV) en de Nederlandse Ornithologische Unie zijn door Thijssse mede opgericht.

Thijssse zat zelf enige jaren in het be-

stuur van een van de oudste KNNV afdelingen van ons land, de afdeling Haarlem, die in 1901 is opgericht.

De klas uit, de natuur in

Thijssse was van huis uit onderwijzer en gaf korte tijd les op Texel, waar hij op 24 jarige leeftijd hoofd van de Fransche School werd in Den Burg. Na een paar jaar verruilde hij het eiland voor een school in de Jordaan in Amsterdam en wat later voor de kweekschool in Amsterdam. De laatste negen jaren van zijn werkzame leven werd Thijssse biologieleraar aan het Kennemer Lyceum te Overveen. Hij kon deze betrekking aanvaarden omdat hij in 1922 een ere-doctoraat kreeg aan de Universiteit van Amsterdam. Dit was uitzonderlijk voor een leraar, die slechts was opgeleid voor de lagere school. Koningin Wilhelmina moest dan ook jaarlijks dispensatie verlenen.

Zijn credo was dat je meer leerde van een uurtje in de natuur dan een dag in het schoollokaal. In plaats van saaie verhandelingen over de bouw van een zoogdier, koos hij voor aanschouwelijk onderwijs en nam de scholieren mee naar buiten de natuur in. Voor die tijd was dit revolutionair en Thijssse maakte zich daarmee niet altijd geliefd bij collega's.

De Kennemerduinen als bakermat

In 1902 kwam Thijssse in Bloemendaal wonen, vlak om de hoek bij Thijssse's Hof. Op loopafstand van Thijssse's huis lagen meer dan twintig landgoederen en daarachter strekten zich zeewaarts duizenden hectaren maagdelijk duingebied uit. Vanuit zijn villa Binnenduin ondernam Thijssse talloze tochten door de toen nog voor publiek afgesloten duinen van Bloemendaal. Later werd dit het Nationaal Park De Kennemerduinen, dat in 1950 de poorten opende. Door zijn goede relaties met de duinei-

genaren had hij vrijwel overal toegang. Zijn vriendschap met Adolphe Burdet, een van de eerste vogelfotografen in ons land, verleende hem toegang tot de uitgestrekte duinen, die toebehoorden aan de familie Borski- Van der Vliet. Burdet was getrouwd met een telg uit dit geslacht en woonde op de buitenplaats Lindenheuvel. Hier was Thijssse vaak te gast, waar hij genoot van de laatste films en foto's die Burdet had gemaakt in de omliggende natuur.

Zowel in zijn boeken als in zijn artikelen in het tijdschrift 'De Levende Natuur', publiceerde Thijssse enorm veel dat betrekking had op de Bloemendaalse duinen. Meestal startte Thijssse zijn wandelingen ter hoogte van de huidige Erebegraafplaats aan de Zeeweg.

Dankzij Thijssse wisten we in die tijd dat er wel een dozijn Nachtzwaluwen aan de binnenduinstrand van Bloemendaal broedden. En kwamen we van alles te weten over de Wulp in de duinen. Voor een mooi plaatje in zijn boeken kon Thijssse terecht bij Burdet. Die liet jacht-opzichter Cor Bakker wel anderhalve week lang van zijn woning Het Jachtduin naar Het Houtglop lopen. Een paar keer per dag moest Bakker zes kilometer lopen om te zien of de Wulp al jongen had. Dat moest dan onmiddellijk aan Burdet gemeld worden, want Thijssse had een dergelijke foto nodig voor een van zijn boeken. Het is niet bekend in welk boek de betreffende Wulp staat, maar laten we bij elk nest jonge Wulpen, dat door Burdet op de gevoelige plaat is gezet, vooral de loyaliteit van jachtopziener Bakker herdenken!

En zo raakte Nederland langzaam vertrouwd met een praatje over en een plaatje van de rijkdom van het voor velen onbekende duingebied.

Thijssse's Hof

Toen Thijssse zestig werd, kreeg hij van de Bloemendaalse gemeenschap een

terrein aangeboden in het Bloemen-daalsche Bosch van twee hectare dat hij geheel naar eigen inzicht mocht inrichten. Een braakliggend aardappelveldje met eikenhakhout werd het eerste instructieve plantsoen, zoals Thijsses dit noemde. Het ontwerp was van tuin- en landschapsarchitect Leonard A. Springer in de traditie van de Engelse Landschapsstijl. Het oude ontwerp is nog altijd intact. Voor de uitvoering en aanleg van de Hof werd Cees Sipkes gevraagd. Hij had destijds een van de eerste kwekerijen voor wilde planten aan de Zijlweg tussen Bloemendaal en Haarlem, 'De Teunisbloem' genaamd. Op een regenachtige dag op 26 september 1925 werd Thijsses's Hof onder grote belangstelling geopend. En tot op de

dag van vandaag functioneert de Hof als 'instructieve planten en vogeltuin', waar elk jaar duizenden kinderen van basisscholen uit de omgeving wat leren over de natuur van het omliggende kalkrijke duingebied. En even zoveel bezoekers komen jaarlijks genieten en pikken wat informatie mee, die op de bekende gele bordjes staat. Een flora kun je thuis laten.

In negentig jaar Thijsses's Hof is de accent steeds gelegd op educatie. Vanaf de eerste dag dat Thijsses zijn rondleidingen verzorgde tot op de dag van vandaag. En altijd is een hovenier in dienst geweest, die zorgde voor het onderhoud van de Hof. De hovenier wordt bijgestaan door zo'n vijftig vrijwilligers. Grofweg de helft helpt mee in de tuin en de

Een kijkje in de jubilerende [HOF VAN THIJSSE](#). Foto: Henk Wijkhuizen

andere helft zorgt voor de educatie en de rondleidingen.

De Stichting Thijssse's Hof krijgt geen subsidie en staat op eigen benen. Legaten en vooral donateurs zorgen voor het voortbestaan van de oudste heemtuin van Europa.

Nadrukkelijk is Thijssse's Hof ook 'vogel-tuin'. Dit staat zelfs in de statuten. Al sinds jaar en dag worden nestkastjes gecontroleerd en even zo lang kun je constateren dat Pimpelmezen in koolmeeskasten broeden en dat elk jaar de Holenduif twee eieren legt in de uilenkast. Meer spanning voor een vogelaar zit er in de bezoekers en niet in de broeders. Zo is de laatste jaren mede dankzij de zachte winters het IJsvogeltje vaste gast in de vijver en is Thijssse's Hof een geliefde plukplaats voor de Havik. Eekhoorns vermaken de schoolkinde-

ren bij het instructielokaal en een Vos scharrelt graag in de rustige uurtjes door de Hof. Padden, kikkers en salamanders trachten zich, voor zover de reigers dit mogelijk maken, voort te planten in de vijver. En dan zijn er natuurlijk de honderden verschillende insecten, die bij elkaar maken dat we in 2015 hopen dat we over de 1000 soorten uitkomen op waarneming.nl.

Het is een heel karwei om natuurlijke processen te laten zien op twee hectare grond in het binnenduin. In 1989 werd een stuifduin aangelegd, maar dat is inmiddels weer begroeid. Ook de andere milieus vragen veel beheer en onderhoud. Er moet flink gemaaid worden om bijvoorbeeld de duinroosjes te behouden en bos gekapt worden om te voorkomen dat de Hof in het eindstadium beland van een eiken en beukenbos.

IJSVOGEL Foto: René van Rossum

Negentig jaar in boekvorm

Bij een jubileum hoort een boek. Op 21 maart wordt het eerste exemplaar uitgereikt van het boek 'Thijssse's Hof, natuurtuin van Kennemerland', geschreven door oud voorzitter van Stichting Thijssse's Hof Willem Holthuisen en met foto's van Ekke Wolters. Het boek geeft inzicht in de geschiedenis van de Hof en laat zien wat er elk seizoen te beleven valt. Uiteraard wordt er ook ingegaan op de persoon van Thijssse en de vele gezichten die bepalend zijn geweest voor de historie van Thijssse's Hof. Dat zijn onder meer de tuinbazen geweest, die vanaf het prille begin in 1925 voor het onderhoud hebben gezorgd.

■ *Henk Wijkhuisen*

Voorzitter Stichting Thijssse's Hof

Thijssse's Hof, natuurtuin van Kennemerland door Willem Holthuisen met foto's van Ekke Wolters. Uitgave Bekking en Blitz. ISBN 978 9061 094883. Prijs € 12,50